

Pranas Skardžius

Lietuvių kalbininkas, profesorius. Gimė 1899-03-26 Subačiaus miestelyje, Kupiškio r. Mirė 1975-12-18 Hot Springse (Arkanzaso valstija, JAV).

Baigė Panevėžio gimnaziją. Nuo 1923 m. studijavo Lietuvos universitete (nuo 1930 m. Vytauto Didžiojo universitetas), 1925–1929 m. Leipcigo universitete studijavo baltistiką, slavistiką ir lyginamąją kalbotyrą.

1929–1939 m. – Vytauto Didžiojo universiteto docentas. 1934–1935 m. Valstybės teatre mokė bendrinės tarties ir kirčiavimo. 1939–1943 m. – Vilniaus universiteto profesorius. Humanitarinių mokslų fakultete dėstė istorinius lietuvių kalbos dalykus, privalomus visiems studentams lituanistams: istorinę gramatiką, kalbos istoriją, taip pat dialektologiją, prūsų kalbą. Be to, dėstė bendrinę kalbą, privalomą visiems to fakulteto studentams, ir kai kuriuos slavistikos dalykus.

Nuo 1935 m. – Lietuvių kalbos draugijos pirmininkas ir Rašybos komisijos, kuri 1933 m. buvo paruošusi pataisytos rašybos projektą, narys. Tyrinėjo Lietuvos vandenvardžius. Prigijo ne vienas jo sukurtas žodis. 1941 m. išrinktas Lietuvos TSR Mokslų akademijos nariu, Lietuvių kalbos instituto direktoriumi.

Artėjant antrajai sovietinei okupacijai, 1944 m. su šeima pasitraukė iš Lietuvos. Iš pradžių apsigyveno Getingene, o karui pasibaigus, 1946–1949 m. dirbo Tūbingeno universitete. 1949 m. apsigyveno Jungtinėse Amerikos Valstijose. 1956 m. baigė Klivlando (Cleveland) aukštąją bibliotekininkystės mokyklą, iki 1971 m. dirbo Kongreso bibliotekoje Vašingtone.

Disertacijoje „Slavų skoliniai senojoje lietuvių kalboje“ (vokiečių k., 1931) pateikė apie 3000 slavizmų žodyną. Išleido knygas: „Daukšos akcentologija“ (1935), „Bendrinės lietuvių kalbos

kirčiavimas“ (1936). Veikale „Lietuvių kalbos žodžių daryba“ (1943), remdamasis latvių, prūsų ir kitų indoeuropiečių kalbų faktais, nagrinėjo lietuvių kalbos vardažodžių, veiksmažodžių, sudėtinių žodžių darybos klausimus, pateikė naujadarų apžvalgą. Prisidėjo prie akademinio „Lietuvių kalbos žodyno“ rengimo. Paskelbė straipsnių lietuvių kalbos leksikologijos, gramatikos, kalbos istorijos, terminologijos, kalbos kultūros klausimais. Įsteigė ir redagavo žurnalą „Archivum Philologicum“ (1930–1939), „Kalba“ (1930), buvo žurnalo „Gimtoji kalba“ redakcinės komisijos narys.

Parašė reikšmingų darbų išėivijoje: „Lietuvių kalbos vadovas“ (su S. Barzduku ir J. M. Laurinaičiu, 1950), „Dievas ir Perkūnas“ (1963), „Lietuvių kalbos kirčiavimas“ (1968), „Lietuvių vandenvardžiai su -nt-. Jų daryba, kilmė ir reikšmė“ (1973), „Lietuviški tarptautinių žodžių atitikmenys“ (1973), „Naujojo Testamento vertimai lietuvių kalba“ (išleistas 1979 m.). Vokiečių kalba paskelbė straipsnių kalbos kultūros klausimais, taip pat apie lietuvių kalbos tyrinėtojus. Parašė „Rašybinį lietuvių kalbos žodyną“ (neiškilo). Lietuvoje išleisti P. Skardžiaus „Rinktiniai raštai“ (1996, 1997 ir 1998).

Prano Skardžiaus 100-ųjų metinių proga 1989 m. Subačiuje prie gimtojo namo atidengta atminimo lenta.

Parengė

LMA Organizacinio skyriaus vyriausioji specialistė

Valerija Paškauskienė

Naudoti šaltiniai:

LMA archyvas, asmens byla.

Sabalaiuskas, Algirdas. Pranas Skardžius. Visuotinė lietuvių enciklopedija.

Nuotrauka iš VLE.